

מעוברת להשתתף בלויה (ולילך לביה"ק)

[ו] המנהג שאשה מעוברת לא תלך ללוית המת [י"א הטעם משום עין הרע, ממילא דוקא כשניכר עוברת, וי"א מחשש שמחמת הצער תפיל פרי בטנה, ולפי"ז אף בלא הוכר עוברת, ואולי הטעם משום שרוחות רעות מלווין את המת ואשה מעוברת אין לה לילך במקומות טומאה כדי שיגרל וולדה בטהרה (ואולי שזה נמי הטעם שמעוברות אין הולכות לבקר הקברות)], מיהו נראה שאם תעמוד מרחוק ד' אמות (מן המת או מן הקבר, ולא תעמוד בין אנשים המלווין) שיש להקל, (כמו כן נראה שעל קברי צדיקים מותרין לילך בכל אופן).

נחמת שרה

הגה"ק בעל מנח"א זצ"ל לס' כורת הברית כ' דהטעם שאשה מעוברת לא תהי' קוואטרי"ן משום עין הרע מאחר שמתאספין לשם אנשים ונשים (ועל כן מתיר כשעדיין אינו ניכר שהיא מעוברת) ומה"ט נמי כ' בספרו אות (חיים ו) שלום (בהוספות סי' רס"ה סקכ"ד) שמעוברת לא תהיה שושבינין לחור"כ (כשניכר עיבורה) ועשו"ת שערי שמים (סי') ושו"ת באר משה (ח"ג סי' קפ"ד), ולטעם עין הרע הג"ל נסתפקתי דאולי דוקא בזמנם שפחות או יותר קיימו ענין כל כבודה בת מלך פנימה, ועל כן אם תצא עכשיו במקום שמתאספין שם בני"א ויראוה מעוברת יש לחוש לעין הרע, משא"כ בזמנינו שבעוה"ר כבר נשתכח לגמרי דבר זה ומעשים בכל יום שנשים מעוברות יוצאות לחוצות ולרחובות לכל מילי דעלמא, א"כ למה נחוש יותר לדברים הנ"ל לחשש עין הרע, מ"מ לענין להיות שושבינין י"ל מאחר שהציבור הנאספין מסתכלין בהדיא עליהם יותר יש לחוש משום עין הרע, משא"כ לענין לויה, ואף אצל קוואטרי"ן היות שבברית מילה אין משתתפין רק אנשים ואין דרך אנשים להסתכל בנשים, ועוד שאינה נכנסת בחדר האנשים רק על איזה רגעים לא שייך כל כך ענין עין הרע, עוד זאת דלטעם עין הרע זה לא שייך אא"כ כבר הוכר עוברת, לא בחדשים הראשונים, וכעת ראיתי בס' אמת ליעקב להגר"י קמינצקי (יו"ד סי' שס"א) שהמנהג שאף כשעדיין לא הוכר עוברת אינה הולכת ללוית המת (אפילו שלא בביה"ק).

וכן בנוגע המנהג שאשה מעוברת לא תלך על ביה"ק לביקור המתים (שמתו כבר, וכגון יא"צ) לא מצאתי שום מקור ע"ז, ושם לא שייך כל כך טעמים

"מצוה" הוא עיקר המצוה עיי"ש, ונראה שמודה ג"כ דבשניהם יש מצות לויה אם רואה בשעה שנושאין את המת, רק מספק"ל כשאינו רואה הוצאת המת אלא הוא רוצה לילך להשתתף בהלויה כמציווה מתי לך ובמה חשוב יותר להשתתף, על זה כ' דעיקר כבוד המת הוא בשעה שמוליכין אותו לקבורה.

1. אשה מעוברת לילך ללוית המת (ולביה"ק)

שגור בפי העולם שאשה מעוברת אינה הולכת על לוית המת, ולעת עתה לא מצאתי שום מקור ע"ז, ואולי הטעם משום עין הרע וכו', (וממילא לפי"ז הקפידא דוקא בזמן שניכר עוברת), וכשנשאלתי פעם ע"ז באשה שרצתה להשתתף על לוית א' ממשפחתה, אמרתי לה שתעמוד מרחוק במקום שאין המלווים עומדים (דכה"ג לא שייך טעם דעין הרע), אלא ששמעתי טעם אחר להג"ל שמא תפיל וולדה מחמת צער, א"כ לכאורה אין נפק"מ, אבל עדיין י"ל דמרחוק אין הצער גדול כל כך ונכיו"ב בדבר המנהג שאשה מעוברת אינה נעשית קוואטרי"ן אצל ברית מילה כ' מוח"ז בס' ברית אבות (סי' ה') משם סי' לקרטי סופר הטעם שמא ח"ו תפיל כשחשמע צעקת הילד או כשתראה דם מילה, וכ"כ בס' שלחן העזר (ועל כן כתב שם דמיהת יכולה מעוברת להיות שושבינין - בלע"ז אינטערפירער - לחתן כלה שלא שייך בזה טעם הנ"ל ובאמת גם לענין ברי"מ יש עצה שתומ"י לאחר שהכניסה הילד תעזוב המקום ולא תשאר שם בשעת הברי"מ (ותמתין עד שיוקראו אותה לאחר גמר הברי"מ שתחזור הילד הביתה), אמנם בהסכמת

חתן להשתתף בלוייה

זו חתן בשבעת ימי המשתה מותר לילך ללוות את המת (ונכון שלא ילך עם שאר המלווין רק מאתורי המלווין, ואז שפי"ד אף כשהוא לבוש בשטריימעל).

נחמת שרה

עומדות בין שאר המלווין רק רחוק, לאחר כותבי זה יצא לאור ס' שמירת הגוף והנפש ושם (סי' קס"ג) לאחר שמביא מס' שבט מוסר (פכ"ד) שתזהר האשה בימי עיבורה שלא תיכנס במקומות של טומאה וכו' לפי שהוולד נוצר כפי ראות עיני' עכ"ל, כ' כדברינו שאולי זה הטעם שאין נשים מעוברות נכנסין לבית הקברות (אבל לא הביא כלל המנהג שאין הולכות ללוויית המת).

אמנם לפי טעם זה נראה שמותרות לילך כשאין מתקרבות לתוך ד' אמות של מקום הקבר לפי מה שכתבנו בתשובה אחרת לענין הקפידה שאשה נדה לא תלך לבית החיים שמ"מ אם אינה מתקרבת לתוך ד' אמות של קבר מותר, וכמו כן יש להקל למעוברות לילך על קברי צדיקים (אם אינן צריכות לעבור דרך שאר הקברים), והוא לפי היוצא מד' החינוך (מצוה רס"ג) שאין רו"ר שולט על קברי צדיקים, אלא אדרבה עליהן ישכון אור זרוע לעולם, [ד"א נשאלתי אי נשים מעוברות יומנעו מלילך לז"א שרואים שם בהמות וחיות טמאות דלכאורה לד' שבט המוסר הנ"ל יש למנוע, אמנם מד' ס' קב הישר נראה שהאיסור דוקא דרך הסתכלות בעיון לא בהבטה בעלמא], שוב יוצא לאור שו"ת מנחת יצחק ח"י וראיתי שם (סי' מ"ב) שמתאמץ לקיים להמנהג שנשים מעוברות אין הולכות לבית החיים.

ז. חתן מהו לילך ללוייה

חתן בתוך שבעת ימי המשתה שמת אחד מבני משפחתו, לכאורה לא ידענא שום איסור שישתתף בלויית המת, ושמעתי מי שהורה לאיסור עפ"י ד' הגהות מהרי"ל (ריש הל' נישואין) שבמעשה שהי' שמת אביו של החתן קודם שהכניסוהו לחופה והכניסו את החתן לחופה (ועשו סעודת נישואין) והחתן לא הלך אחר המטה (ולא הי' בבית הקברות ולא קרע ולא נהג שום אבלות עד אחר ז' ימי

הנ"ל, שאין מתקבצים לשם כל כך אנשים, שניחוש לעין הרע, ובפרט כשהוא אשתו רוצין לילך לשם בלעדיהן, וגם טעם השני לא שייך שאינו זמן חימום כמו בשעת לוי' שניחוש שתפול פרי בטנה, ובפרט לאחר י"ב חודש שגזירה על המת שישתכח מן הלב, על כן הוריתי עכ"פ להקל לאשה מעוברת לילך על קברי אבות ביום היארציי"ט של אב ואם, שמצוה לבקר אז קברי אבות, ומקיים הבן בזה מצוה של מכבדם במותם, שו"ר בשו"ת מבשר טוב (ח"ב סי' קי"ב) שג"כ לא מצא מקור ע"ז, וכ' שאולי הטעם שמא תתרגז ותתחלחל ותפרוס נדה ודב"ז קשה לוולדה, או שמא יוציא הוולד ראשה (וצ"ע שדבר זה לא שייך רק כשמלאה ימיה ללדת) ועל כן מיקל שם שתלך על קברי צדיקים דלא שייך טעמים אלו ושומר מצוה לא ידע דבר רע עיי"ש, ועשו"ת נחלת פינחס (סי' קי"ב).

אבל אולי טעם המניעה משום דידוע דרוחות רעות מתדבקים על האדם בבית הקברות (וכתבנו מזה במק"א), [וידוע מש"כ באגרת הגר"א שמזהיר שלא לילך לביה"ק בפרט נשים, ואף שאצל סתם נשים אין מקפידין מ"מ מעוברת כן מקפידות כדי שיתגדל העובר בטהרה], ולפי"ז יש להן להזהיר אף בחדשים הראשונים כשעדיין לא הוכר עוברו, ואולי שזה נמי טעם שאינן הולכות על לוייה שגם שם אולי יש רוחות רעות, כדמצינו במס' ברכות (דף נ"א ע"א) שהמלאך המות מרקד בין הנשים בחזירתן מן לויית המת, ועפ"י כ' בשו"ת מהרי"ל (סי' כ"ג) שיש ליטול הידים בחזירתן מביה"ק מפני השדים המתלווים עם החוזרים [אלא שיי"ל דמתלווים רק עם החוזרים מביה"ק מפני שהן שורין בביה"ק, וכדמביא מהרי"ל שם מהא דאמרו במס' סנהדרין (דף ס"ה ע"ב) דדורש אל המתים זה הלך בביה"ק כדי שתשרה עליו רוח טומאה, אבל אינן מצויין אצל הלוייה מקודם שנכנסו לביה"ק וצ"ע, עוד נראה דלטע"ז מותר כשאין מתקרבות למטת המת ואינו